

Andmed MÄRKUSI VÖÖRKEELTE ÕPETAMISE KOHTA EESTI ÕPPEKEELEGA KOOLIDES.
ja *Wakanded Saksa okupatsiooni viimast loodi meil emakeel-
sed koolid, kus võraks keeleks võeti õppeaine. 1919a. jaanuari kuu
korraldustega määrati 1 võõrkeele eesti õppekeele koolides vene keel ja II
võõrkeele saksa keel. Vöörkeelte õpetamise kohta eesti õppekeele koolides on haridus-*

ministeeriumi 24.sept. 1919 a. nr.2783 määruse /R.T. nr.72 - 1919/ p.5.

õeldud: "Esimeseks võõraks keeleks tuleb lugeda käesoleval aastal Vene
keelt, teiseks Inglise keelt, kus see võimalik on, kus mitte, seal Sak-
sa keelt, kolmandaks Saksa ehk Prantsuse keelt, neljandaks Ladina keelt
/gümnaasiumis/". *Määruse koostajaks on haridusministri J. Karkson ja
koolihariduse juhataja E. Martinsoni allkirja.*

1920 a. tegi Haridusministeerium keelte õpetamise kohta järgmi-
sed korraldused: a/ algkoolide kohta 4.sept. 1920 a. nr.21779 /R.T.
nr. 145/146-1920/: "Eesti õppekeele koolides, kus see võimalik, haka-
takse Inglise keelt esimese võõra keelena õpetama 3. - 6. õppeaastast
täie tunniarvu juures, /a 4 t./kuna Vene keel selle juures teise võõra
keele kohale nihkub, kus aga Inglise keele õpetamine esiotsa võimalik
ei ole, jääb esialgu esimese võõra keele kohale endiselt Vene keel",
ja b/ keskkoolide kohta 10.sept. 1920 a. nr. 21869 /R.T. nr.149/150 -
1920/: "Esimeseks võõraks keeleks määratakse sellega eestikeelsetes
koolides Inglise keel, teiseks Saksa keel, kolmandaks realkoolides ja
realgümnaasiumide realharus - õpilaste valiku järele Vene keel või
Prantsuse keel, gümnaasiumides ja realgümnaasiumide gümnaasiaalharus -
Ladina keel". *Korralduse algkoolide kohta on allakirjutanud minister
abi F.V. Kallivälja ja keskkoolide kohta haridusminister F. Sauer ja mõlemad*

Korralduse koolides juhataja Kaks viimast korraldust ilmusid, kui õppetöö oli juba koolides.
E. Martinson *Si arutati seda määrust ka avalikult. Kooli keelesteh sõjajärgsel haridusministe-
riumi avaldamise ja Inglise keele õpetajate puudusel oli nen-*
de korralduste täitmine raske. Haridusministeeriumi poolt korraldatud
19. ja 20. dets. 1920. *korraldatud* koolivalitsuste juhatajate, koolinõunikkude ja
õpetajate liitude esitajate nõupidamise protokollis loeme selle kohta:
"Avaldati arvamist, et ministeeriumi korraldus "Ingliskeele esimese
võõra keele kohale määramise asjus on ebaõnnestunud. Puuduvad õpetajad.
Oleks vaja olnud enne suuremal arvul õpetajaid soetada.

Nüüd toob aga korraldus takistusi ühtluskooli läbiviimisele. Tei-
selt poolt seletati, et raskused võitmatud ei ole. Soovitati ministeer-
iumi korraldust revideerimise alla võtta. Otsustati keelte küsimust
järgmisel koosolekul põhjalikuma harutuse alla võtta" /Kasvatus"nr.2 -
1921 a. lhk. 4/.

Riigi hariduskogus oli võõrkeelte küsimus arutusel 1921 a. 14. ja
15. juunil, mille kohta protokollis on *kirjutatud* tähendatud: "Ettepanek: Esimesena
võõra keelena õpetatakse Saksa keelt" sai esimesel hääletamisel 23 h.
poolt ja 23 h. vastu, teistkordsel hääletamisel - 24 häält poolt, 23

häält vastu ja 1 jäi erapooletuks.

Ettepanek: "Esimesena võõra keelena õpetada Inglise keelt" sai poolt 22 häält, vastu 24 häält ja 2 jäid erapooletuks.

A n n u s s o n'i poolt ettepanud järgmine ettepanek: "Esimesena võõra keelena õpetatakse: keskkoolides Inglise ja algkoolides Saksa keelt" võeti vastu 28 häälega 12 hääle vastuolekul".

Algkoolide kohta tegi haridusministeerium 1921/22 kooliaastaks järgmise korralduse 1. juulil 1921 a. nr. 23048. "Eesti õpekeeleaga koolides õpetatakse endiselt 4. - 6. õpeaastal esimese võõra keelena Inglise või Vene keelt, kui ühte neist keeltest 1920/21 õpeaastal 3. klassis õpetati, kuna kolmandal õpeaastal koolides, kus see võimalik, hakatakse Saksa keelt õpetama; teiseks võõraks keeleks 5. ja 6. klassis 1921/22 õpeaastal jääb endiselt Saksa keel".
Korraldusel on haridusminis. br. R.T. nr. 61 - 1921/
St. Baueri ja kooliosakonna juhataja G. Olleri allkiri

Selle korraldusega oli Saksa keel algkoolides asetatud esimesele kohale, mis ka kooskõlas oli ülemal toodud Riigi hariduskogu otsusega. Seda kriipsutas *veel* eriti alla haridusministeeriumi 1922 a. 21. juuni nr. 22467 korraldus ja fikseeris lõplikult 1923 a. 15. juuni nr. 22301 korraldus *St. Baueri ja kooliosakonna juhataja G. Olleri allkiri* /R.T. nr. 90 - 1923/, millises viimases korralduses öeldud:

§1 p. d/ Eesti õpekeeleaga koolides õpetatakse esimese võõra keelena III - VI klassis Saksa keelt ja teise võõra keelena V ja VI klassis Inglisekeelt, kui aga Inglise keelt V klassis 1922/1923 kooliaastal pole õpetatud, siis jääb teise keele õpetamine VI klassis 1923/1924 kooliaastal ära /p.d/; e/ Vene keele, kui võõra keele, õpetamine jääb 1923/1924 kooliaastast Eesti õpekeeleaga algkoolide õpekavast välja. Vabariigi Valitsuse 1. juuni 1923 a. Täiendava määruse avalikkude algkoolide seaduse elluviimise kohta /R.T. nr. 83 - 1923/ § 2 järgi võib Avalikkude algkoolide seaduse 35. paragrahvis ettenähtud teise võõra keele õpetamine neis algkoolides, kus selleks tarvilikud õpejõud puuduvad, vastava maakonna- või linnakoolivalitsuse otsusel esialgu välja jääda. Selle määruse alusel kadus algkoolist teise võõrkeele õpetamine ja ainsaks võõrkeeleks jäi algkoolides Saksa keel. /Erandina õpetatakse mõnes era algkoolis või sellele vastavais klassides ka inglise või prantsusekeelt/.

Sellane kord on algkoolides veel praegu maksev.

Riigikogu poolt arutati Peale avalikkude keskkoolide seaduse vastu võtmist võõrkeelte õpetamise küsimust keskkoolides arutati haridusministeeriumi nõukogus 6. märtsil 1923 a. ja protokollis nr. 15 on selle kohta kirjutatud: "Arutati keskkooli tunnikava, kusjuures esimeseks võõraks keeleks määrati Saksa keel."

Selle otsuse juures jäi ministri abi F.V. Mikkelsaar järgmisele isearvamisele:

"Et Saksa keele esimeseks võõraks keeleks määramisega meie keskkoo-

lides kasvab Saksa kultuuri mõju meie rahva elus teiste kultuuride mõju arvel, mis Eesti rahva hinge elule, poliitilisele kui ka majanduslisele saatusele sugugi soovitatav ei ole, jään selle küsimuse otsustamisel isearvamisele". Vastavalt ^{ministeeriumi nõuannetele} sellele otsusele asetati keskkoolides /ka õpetajate seminarides/ Saksa keel esimesele kohale Haridusministeeriumi 28. mai 1926 a. nr. 21950 määrusega ^{avalikkude} keskkoolide tunnikavade kohta /R.T. nr. 83 - 1923/, ka Haridusministeeriumi 15. juuni 1926 a. nr. 22168 määrus avalikkude keskkoolide tunnikavade kohta /R.T. nr. 65 - 1920/ ei muutnud asja, kuigi viimases määrus ei ole saksa keelt esimese võõrkeelena nimetatud, sest saksa keelt oli ühtluskoolis /algkool ja keskkool/ 30 - 34 tundi, inglise keelt aga - 15 - 17 tundi.

Muudatusi ülemalkirjeldatud asjaoludesse töid Haridusministeeriumi 1928 a. korraldused.

22. juunil 1928 a. nr. 21266 kirjutas haridusministeerium kõigile õpetajate seminaride juhatajaile: "Et tõsta Eesti koolides inglise keele oskust, on vaja hoolitseda õpetajate vastava ettevalmistuse eest selles keeles. Seda silmas pidades, tuleb kõigis seminarides esimese võõrkeele tundide arvel suurendada inglise keele tunniarvu eeloleval kooliaastal esimeses klassis 4-ni, vanemates klassides aga võimaluse piires. Ühtlasi lubab ministeerium seminaride pedagoogikanõukogude otsusel seminarides võõrkeeled ümber paigutada, asetades esimesele kohale inglise keele.

Vastavad korraldused ja ettepanekud tulevad Teil teha tähtajaliselt hiljemalt 27. juuniks." ^{2. juuni} 12. juuni 1928 a. nr. 21394 kiri, mis aadressitud kõigile koolivalitsustele, on järgmine: "Et tõsta inglise keele oskust koolides soovib ministeerium tõsta selle keele tunniarvu keskkoolides saksa keele tundide arvel alates 1928/29 kooliaasta esimesest klassist, kõrgemates klassides aga võimaluse järgi.

Ühtlasi lubab ministeerium asetada keskkoolides, kas üksikult või kogu omavalitsuse piirkonnas esimese võõrkeele kohale inglise keele. Samuti lubab ministeerium algkoolis saksa keel asetada inglise keelega, alates klassiga, mis veel saksa keele õppimist alanud ei ole. Raamatukogude täiendamisel tuleb hoolitseda, et raamatukogudesse muretssetaks inglise keele kirjandust tarvilisel määral.

Käesoleva kirja alusel ettevõetud korraldustest võõrkeelte õpetamise alal tuleb ministeeriumile teatada."

Vastuseks haridusministeeriumi kirjale teatas Tartu õpetajate seminari direktor pikemas kirjas 26. juunist, et seminari pedagoogikanõukogu otsustanud pöörata palvega haridusministeeriumi poole jätta võõr-

keelte tundide arv seminaris endiseks, seni, kuni võõrkeelte küsimus algkoolis ei ole leidnud kindla ja püsiva lahenduse seaduseandlises korras, sest pedagoogika nõukogu leiab, et ta ei saa võtta oma peale vastutuse Haridusministeeriumi kirjas nimetatud keelte ümberpaigutamise küsimuses, kuna viimane osutub niivõrt laiaulatusliseks ja on seotud sarnaste vaimliste ja aineliste kuludega, milliseid pedagoogikanõukogul käsutada ei ole.

Võru õpetajate seminari direktor teatas kirjaga 3.IX.28.nr.257, et seminari pedagoogikanõukogu oma koosolekul 23.augustil otsustas võtta seminaris 1928/29 kooliaastast alates esimeseks võõrkeeleks inglise keele.

Tallinna õpetajate seminari direktor teatas kirjaga 4.VIII.nr.229, et kuna seminarid nooremaid klasse enam ei ole ja V ning VI klassides ingliskeele tundide suurendamine võimalik pole, otsustas pedagoogikanõukogu paluda luba jääda tundide arvu juurde, mis normaaltunnikavas ette nähtud.

Rakvere õpetajate seminari direktor teatas kirjaga 26.VI.28. nr.352, et ingliskeele tundide arvu võiks suurendada seminari I ja II kl. ä 1 tund saksa keele tundide arvel ja III kl. 1 t. vabaksjäänud ajaloo tunni arvel, mille tagajärjel suureneks ingliskeele tundide arv nädalas 3 tunni võrra.

Läänemaa õpetajate seminar võttis 1928/29 kooliaasta tunnikavasse ingliskeelt I kl. 3 t. asemel 4 tundi nädalas.

Koolivalitsustele aadressitud kirjale vastasid alamalnimetatud koolivalitsused järgmiselt:

1/ Tallinna linnakoolivalitsus 21.juulil: "Linna haridusnõukogu arutades ingliskeele õpetamise korraldamise küsimust ja silmaspidades asjaolu, et ministeeriumi eelpool tähendatud korraldus saabus selles juuli kuul, millal tuleva kooliaasta tunnikavad juba kokku seatud ja tunnid õpetajate vahel jaotatud, ei leidnud võimalikuks tuleval, 1928/29, kooliaastal linnakoolides keelteõpetamises muudatusi ette võtta ja otsustas jääda praegu maksva tunnikava juurde, edasi lükates ministeeriumi korralduse teostamise 1929/30 kooliaastani".

2/ Valga linnakoolivalitsus 26.juulil: "Arvesse võttes, et Valga linna koolides on juba kõik õppejõud valitud endiste määruste ja korralduste põhjal, leiab haridusnõukogu, et haridusministeeriumi ringkirja täitmine 2.VII.1928 a. nr.21394 tooks koolidesse ülepääsemata raskusi. Sellepärast jääb Valga keskkoolides kui ka algkoolides keelte küsimuses endine kord maksvaks, s.o. Saksa keel jääb I võõraks keeleks, ingliskeel - II võõraks keeleks".

3/ Saare Maakoolivalitsus 27.juulil: "Riigikoolivalitsuse s.a. 2.juuli nr.21394 ringkirja puhul - ingliskeele tunniarvu tõstmise asjas saksakeele tundide arvel keskkoolides ja saksakeele asetamise asjas algkoolides ingliskeelega, otsustas Saaremaa koolivalitsus jääda esialgu algkoolides kui ka keskkoolis saksakeele kui esimese võõrkeele juure, kuna suuremas osas algkoolis on praegu võimata ingliskeelt õpetada rahuldavalt - esimese võõrkeelena, samuti ka järgnevail aastail, kui selle jaoks ei tehta süstemaatilist ettevalmistust".

4/ Pärnu maakoolivalitsus 11.augustil: "Maakoolivalitsus teatab, et tema 3.augusti s.a. koosolekul prt. nr.29 p.II all otsustas: Haridusministeeriumi 2.VII.28. nr.21394 korralduse alusel seada esimeseks võõrkeeleks Abja gümnaasiumis inglise keel ja teiseks võõrkeeleks saksa keel.

Elluviimine jätta gümnaasiumi pedagoogikanõukogu hooleks.

Võimalik on sisse seada I - III klassis".

5/ Viljandi linnakoolivalitsus 8.sept.: "Riigikoolivalitsuse kirja puhul 2.juulist s.a. nr.21394 teatab Viljandi linna koolivalitsus, et linna haridusnõukogu Riigikoolivalitsuse ettepanekuid läbiarutades otsustas ministeeriumi poolt soovitatud muudatusi esialgu veel mitte maksmata panna".

Teised koolivalitsused ei ole veel vastanud, millest oletada võib, et nad miskisuguseid muudatusi võõrkeelte õpetamise suhtes ei ole veel teinud.

Algkooli tunnikavale ja sellega võõrkeelte õpetamisele algkoolis ei saanud haridusministeeriumi 2.juuli kiri mõju avaldada, sest haridusministeeriumi 9.juuni 1928 a. nr.21025 korraldusega /R.T.nr.51 - 1928/ maksmata pandud tunnikava võimaldab inglise keele õpetamise algkoolides alles 1930/31 kooliaastast.

Vabariigi Valitsuse 1928 a. novembri kuu otsuste alusel ei ole miskisuguseid korraldusi tehtud, sest ^{peamine} need otsused jõudsid haridusministeeriumi alles peale nende seismapaneku. ^{te} *arandamisest 4. jaanuaril 1929*

Eesti õpetajate V üleriiklikel kongressil võeti vastu 1921 a. 18.juunil võõrkeelte õpetamise kohta järgmine resolutsioon:

"1. Esimeseks võõraks keeleks ühtluskoolis on Inglis keel. Inglis keele täiel määral esimesele kohale asetamine, teostatagu ligema 9 aasta jooksul; senni kasutatagu seimesel kohal selle keele õppejõude, mis teisele kohale määratud, nimelt Saksa keele õpetajaid, nende vähesse arvu pärast võõrast keelt algkoolis kas või täiesti välja jättes.

2. Keskkoolis on sunduslikud kaks võõrast keelt.

3. Kolmas mittesunduslik võõras keel keskkoolis on valitav."

Õpetajate Liit sai poolt 54, vastu 43 häält / Kasvatus Alla. 253/

Küsitav on kas aga E.Õpetajate Liit veel samal positsioonil pü-
sib, sest Baltiriikide õpetajate II kongressil Tallinnas 28. ja 29.juu-
nil 1928, millest osa võtsid Eesti, Läti ja Leedu õpetajad avaldati
arvamist nende rahvaste vaheliseks keeleks või tulevikus olla saksa
keel, praegu tarvitatakse aga vene keelt.

Eesti Õpetajate Liidu asemikkudekogu koosolekul 28. oktoobril
1928 a. Tallinnas avaldati mõtteid, et saksakeele asetamine inglise-
keelega tooks õpetajale suuri raskusi, ja soovitati Liidu juhatusele
erilist tähelepanu pöörda muu seas võõrkeelte küsimusele koolis /Kas-
vatus nr. 10 - 1928 a. lhk. 472/.

16. I 29